

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evropeae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Anglia

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1671

Capvt VI. Fuga, stultum consilium, ineptus exitus P. Thomæ Langdallij. Hayuuodus peiori remedio malum curans turbat Catholicos. Jussus redire in Galliam, dum reiicitur in Angliam capitur. Calumniis & ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-10773

infelix, de quo restat dicendum, ut discant metuere pariter & cauere, qui sunt iisdem obnoxij lapsibus.

Fuga, stultum consilium, ineptus exitus P. Thomæ Langdallij. Hayuodus peiori remedio malum curans turbat Catholicos. Iussus redire in Galliam, dum reiicitur in Angliam capitur. Calumniis & vexationibus iactatus, exit honorifice utrasque.

C A P V T VI.

AGNOSERE ambigo etiam nunc, si quod hic mihi primum obiicitur, aut errorem, aut culpam, aut cerebri vitium vocare debeam, tam multum præfert ex his tribus factum Thomæ Langdallij miserum, & lamentabile. Sanctoni Langdallius, in Eboracensi comitatu claro genere ortus, annos egit in Societate vnum & viginti, ab anno elapsi seculi sexagesimo secundo, Maij primo. Variis Romæ Laureti, & alibi perfunctus officiis, & in iis Anglorum confessionibus ad Pontificium tribunal; Mediolano Romam dum reuocaretur à Præposito Aquauia, cursum Genuam flexit, nactusque illic in Angliam nauim sine mora, soluit; appulsus ab regni consiliariis excipitur admodum lætis & gratulabundis, ut qui sisti se illis petiisset, & quorum causa venerat indicasset: datur huic statim amplissimus ad concionandum toto regno campus; datur ad rem diuinam ut agnosceretur Sacerdos Romanus; celebratur opinione in vulgus tam sublimi, ut ægrè illi par inueniendus usquam esset. Preiudicatis auctoritatibus tam celsis munitus, Eboracum intrauit natalem prouinciam; Durhamium inde illi conterminam, ut intelligeret ex eo Episcopus, quo consilio Roma venisset in Angliam, eique ad opus tantæ molis supperias ferret, profitebatur vero id opus esse, doctrinam quandam ex Iesuitarum seueritate mixtam, & aliorum laxitate, attemperandamque ex vtraque. Credebat vir scilicet magnus Iesuitis refertam Angliam, cum præter Hayuodum, extra carcerem haberet nullum. Ad hæc Sacerdotes seminariorum prodigiosis offundi tenebris, & illuminandos esse legitimo rectæ conscientie splendore, ad quam & ipsi Catholicos cæteros fingerent, docerentque nulla religiosi animi remora, posse Protestantium adiri templa: desituram hac lege cruentam in illos suppliciorum barbariem; tamdiu aliter grassaturam, dum restaret pietatis an-

H h 3

riqua vestigium. Errare Patres cum Sacerdotibus, qui mallent omnia perdere, quam leue aliquid cedere de asperitate summi iuris, edoctum vero se, non id modo fas esse, magnique meriti, sed omni officio, debitum. His demum ita compositis, repetiturum Romam ad Legationis rationem Pontifici à quo missus venerat referendam. Sic ille, haud tamen constanter; sui quidem interdum videbatur adedò immemora, vt Lutheri è pulpito Ecclesiastes, è schola Doctor videretur. Hæc Hayuodus rescitit ab ipsomet, inuitante plurimum ad præbendas aures, futurumque de multis vt eum dedoceret in quibus antea errasset. Non probarunt Hayuodum Catholici audiendo apostata, vel dementato sese committere, qualis Landgallius videbatur; sed monere per certum hominem Lancastrenses, Eboracenses & vicinos, Landgallio fidei ne quid darent, nec missum illuc, nec permillum venisse; vitandum quàm posset longissimè, ne dum vt illi deberent vel fides vel aures præberi; sic qui vulgo obrepere; illudque decipere nisi ignotus non poterat, agnitus, palamque perspectus, cœpit victu egere, ita destitutus est miser ab omnibus; stipem ab Hayuodo rogare coactus est, & sui demum cuiusdam propinqui charitatem, & misericordiam poscere. Haud quidem vt reor ex fratre filij, qui suadentem auunculo audiens, Protestantium sacra, cœtusque celebraret; haud scio quis, inquit, me nunc veteret, hunc tibi gladium in latus defigam, & cum hac scelestissima tua vita, infamiam extinguam, quam religioni nostræ inuris, & sanguini. Horum tibi curæ si nihil est, pungit me acriter quod propudioso apostata, & fraudulentum ministerio vtrumque dedecoras. Cùmque his illum indignans abegit, nec eo postea quid factum quo se? vel ad quem receperit? quo sine clausit rescitum.

Alter huius anni ferenum nobis obscuravit Hayuodus contra omnem expectationem. Huius mali fuit occasio, vetus illa Anglorum pietas qui statutis ab Ecclesia Rom. ieiunandi diebus, alios complures vltro adiunxerant, nec minori seruabant cura, quam lege alibi indictos.

Erant autem ij dies Sabbathis per annum, & festis Deiparæ præuij, insignumque Regni patronorum, & Rogationum. Tentarant quidam ex seminariis Duacensi, & Remensi Sacerdotes, priscum morem ad vsum Rom. reducere, emergebátque inter Sacerdotes novos, & veteres & suffragatores eorum laicos vtramque in partem dissidiolum aliquod & animi contractiuncula, quam superueniens cum Personio Campianus, leui negotio persanarunt, relicto cuique ritu cui assueuerant; inuictis nulla vis fieret, vt illum admitterent. Sedata in hunc modum æmulatione, multæ ad Hayuodum vix anno prius in Angliam appulsum multis ex locis deferuntur querelæ de asperitate ieiunij, qua grauentur quoque puerperæ, pueri teneræ ætatis, ipsique adedò ægrotantes. Malè fieri credidit Hayuodus, & malo peius remedium quæsiuit, quo bono pauci per imprudentiam malè vtebantur id omnibus abstulit.

Magni vir fuit ingenij Hayuodus, quod studium pertinax magnis item doctrinis locupletauerat. Philosophiam professus antequam noster esset, post

post an. 1562. & Societate inibat, Theologiae Magister appellatus, Dilingæ illam professus est, versatusque annos septemdecim in illa tum quam dicimus positivam, tum polemica & disputatrice aduersus hæreticos, versatus inquam, doctrinae fama tam celebri, vt eum Gregorius XIII. à Guillelmo Bauariæ Duce, pontificio Breui perhonorifico mittendum in Angliam peteret. Sed erat priuatis suis opinionibus ita immobilis, etsi alij omnes diuersa sentirent, vt vtrorumvis culpa necessariò fuerit ab Apostolico ministerio remouendus quod suo non minori, quam aliorum bono in Anglia obibat; aliunde vero similiter aliàs à Theologiae pulpito; ac demum Neapolim ad operarij priuati officium in reliquam vitam redigendus. Dempra nãui huius lenticula, qua viri præstantes non raro fuscantur, pares gerebat ad magna quælibet, & ardua spiritus; & visuri sumus ab eo non sterisse quo minus pro fide Catholica mortem oppeteret. Sed illam aggressus asperitatem ieiunij laxare, quod erat Romano angustius, & quorundam mouerat querelas; Catholicorum animos sic turbauit, vt de illo passim velut imprudenti offensionis non necessariæ auctore agerent (sic illi sentiebant) laxamentum illud detrimento fore Catholicis; & laudatum iri à Caluini schola, cui nihil ita exosum vt genus omne corporis afflictiandi. Si quid erat mutandum, furente potissimum inimicorum sæuitia, fuisse potius antiquæ pietati addendum aliquid, quam de illa quicquam remittendum; non fuisse infantes quamplurimos paucorum culpa puniendos, sed si qui exerrabant, fuisse admodum reducendos, normaque innoxiae mediocritatis. At iure hi quidem, sed in cassum, obstinauit Hayuodus in concepta semel sententia animum, quoad die quodam rogationibus dicato, Londini apud Protestantem hospes eius vxoris Catholicæ, non est veritus sibi vsurpare quod aliis suaserat, quo ille tam grauiter offendit hæreticum, vix vt se teneret à deferendo illius nomine, essetque nefaceret prece, ac pretio placandus; cæterum absque mora domo illum extrusit. Tunc se tandem sed serò colligens, factoque anxius id demum satagit, quod fuerat omnibus præmittendum. Agentem in Gallia Personium adit per Ioanem Curryum Sacerdotem Sceruuini olim popularem & amantissimum. Interea temporis dum agrè Personius reperitur, mutat Hayuodo Deus agendi vices in tolerantiam, articulari morbo corripitur, ac ne cui periculum capitis crearet, si fugæ tunc impotens exploratores improvisos nou posset vitare; in obuium se diuersorium tanquam extraneus recepit, cuius moræ, ac morbi opportunitatem nacti Catholici Remos certum hominem destinant ad Alanum vt Hayuodo iam multis de causis inutili, operarium alterum de Societate, (aut plures si posset) curaret substitui, quod apud Generalem Aquauiuam feliciter confecit, impetrato Guillelmo Vvestono qui annis deinceps non paucis copiosam nobis scribendi materiam suggeret. Hæc dum vtrimque festinantur, Rothomagi Curryus, sed frustra, Personium quærit nondum ex Hispania redncem, iterque Parisios secutus, voto potitus est quo nihil habebat antiquius admissus videlicet in Societatem, ad quam illi quidem P. Thomas Dabiscirus Anglus patrocina-

rus est, sed multo validius egregij viri præclara merita. Natus annos tunc erat triginta tres, quos ferè Oxonij ornando literis ingenio locarat, virtute tamen haud paulo ditior; charitate præsertim animosa, & ita feruida vt eam vbique maturitatis pondus æquabiliter temperaret. Proinde in Anglia Catholicis omnibus mirè gratus, visusque Personio reduci valdè idoneus qui licet adhuc tiro cum literis remitteretur in Angliam ad sedandas turbas, quas Hayuodi transuersum iudicium mouerat. Reperto ipse Romam itinere; tum alia peregit, tum promissum Alano Vvestonum Hispali, Hayuodi loco accitendum in Angliam, sed expectaturum cum eo in Gallia dum Roma rectè redisset auditurumque ex se vtrumque normam itineris, & scopum. In quibus hic primum de Hayuodo lætiora occurrunt, eiusque virtute digniora,

Iam ad illum recepta sanitate parem icineri repentinum venerat Generalis mandatum de profectioe ex Anglia; anno igitur 1584. integrata officij mutuis cum Catholicis charitate, qui præter dictum remissi ieiunij laxamentum, cæterà hominem amabant plurimum, conscendit in Galliam, & Dieppam euaserat vitato catacopio custodum, cum venti subita, & ineluctabili rabie compulsus, portum Angliæ legit, qui primus extra periculum occurrit, vbi portus custodes dum à vectoribus seorsum inquirunt, qui? & qua facultate? extra regnum egressi, suspicionem sui Hayuodus fecit, post etiam liquido compertus Sacerdos Catholicus, Londinum in vincula ductus est: crebro illic à consiliariis duobus promissis minisque, sed inanibus tentatum, arte aggressi sunt hætenus intentata. Productum è carcere die Februarij quinto, cum fortissimis Dei Sacerdotibus Georgio Adcocko, Iacobo Feno, Thomæ Hemerfordo, Ioan. Mundeno, & Ioanne Nuttero (qui quinto post die, ad Tibornam pro fide Catholica nobiles animas, pretiosa morte posuere) cum iis vna sisti Duodecimviris iusserunt ad sententiam capitis audiendam; illic ad fores palatij denso populo septas, Optonus ab fociis Hayuodum eximit, iubetque vicinis in ædibus malè custoditum subsistere, ac dum aliorum perficitur causa, perportari clam in Turrim, & reorum ad Tamesim postico inferri. Hinc promiscua obmurmuratio; Catholicorum autem horror, interpretantium illam à fociis separationem, lapsum tacitum & desertionem. Quam fraudem scelesti homines commenti fuerant, vt interea illi quinque, de quibus damnandis agebatur Hayuodi carerent præsidio, qui erat, dicendo, & stringendis argumentis potens. Deinde vt simul Catholici cum Protestantibus proriterentur in Hayuodum, tanquam metu, mercede, aut rationibus expugnatum, factum fidei desertorem, quam suspicionem augebat apud Catholicos, cum illa Optono iubente separatio ab fociis, tum eius explicatio obscura, & præferens aliquid non satis purum à suspitione.

Hac Hayuodi famam, Deus noui casus malè accepta explicatione perstringi voluit; qui sua illa perperam concepti, peiusque minuti ieiunij nouitate, antiquæ illius Ecclesiæ contristauerat pietatem; sed in eum errorem cum eius bona mens, malè tamen digesta, induxisset. Deo similiter placuit,

placuit, ignominia contracta grauitatem in tantumdem honoris vertere. Acerrima si quidem Catholicorum persecratione compertum est, quam promptè & quoties iniuncto animo, Reginae Ministris vitam prius ad supplicia quaelibet detulisset; quam ut in se quicquam admitteret minus decorum Catholico, Sacerdoti, & religioso. Compertum item ex Protestantibus quot ab iis & quantas impugnasset expugnassetque impressiones, infracta constantia, nullo quidem eorum experiri aulo quantus in disputando assurgeret; sed Optono minante, furente, terrente, suppliciorum crudelem scenam coram explicante; Cæcilio contra Hartono, Vvallingano blandientibus, pollicentibus, aures, & oculos vrbantate omni horratu, precibus Pontificii quoque honoris dignitate implentibus haud quidem ut vel Catholicum exueret; vel aliquo templorum aditu assimularer exuisse; dumtaxat in minimo, qualecumque id foret, bene cum Regina sibi conuenire præferret, sterisse semper immobilem inter decem, & septem mensium multiplicia hæc robustæ virtutis tentamenta donec videlicet in exilium pelleretur vbi denuo spectaturi sumus viri mentem prorsus heroicam.

Censeri quoque in aduersis debet, duorum quos retro meminibus nobilium factio, quæ Seminariis Remen. & Romano insinuans sese, vtriusque alumnos à suis Præfectis duas velut in sectas diuisit, Alani Societatis Patribus aduersas, alia omnia de suo in gentem vniuersam infatigabili amore promeritis. Hinc simultates partium & tumultus, diuque iis peiores secretarum impulsus coniurationum, quibus eo vsque seducti sunt aliqui ut in angliam redirent sua inde cum illis duobus communicaturi consilia, quibus hi suo quo ardebant igne, aded paulatim omnia incenderunt, ut eius Ecclesie partem sanctissimam, hoc est palmae vicinos in carcere Christi confessores cœlestis iam auræ tranquillo gaudentes, dissidiorum flamma corripere: sed hæc obiter & loco non suo, post explanatius reddentur; fuit etiam haud leue Catholicorum damnum, Roma Thomæ Nouelli in Angliam reditus, ut se Mundero adiungeret Vvallingani vterque mancipium factus, Sacerdotum vterque scrutator, & proditor, & venalia eorum capita paulo plus nummo solitus nundinari, eoque ministerio viuere. Accessit & malis Anglorum illustris extra regnum fuga sub anni exitum; Baronis Pagetti; Aronelli Treshami; Fishkerberti; & Stephani Brincklei, aliorumque ex flore nobilium; erant hi magnum in Anglia rei Catholice firmamentum, magnum Catholicis exemplum, & multiplex, vbi quamque habebant palatia, tutam ab exploratoribus confugium, mihi demum haud sic applaudendum, accessu Georgij Gilberti ad Societatem, ut eius decessu non doleam in procinctu cum esset ad suam Angliam pro sua virtute & dotibus ingenti aliquo præsidio iuuandam. Gaudebunt posterum quam iis consigno hac eius memoria.